

АҲКОМИ ҲАЙЗ ВА НИФОС

[Тоҷикӣ – Таҷики – طاجيکيّه]

АБДУШАРИФИ БОҚИЗОДА

Масдар: Фикҳи исломӣ бар асоси мазҳаби
ҳанафи

2013 - 1434

IslamHouse.com

أحكام الحيض والنفاس

«باللغة الطاجيكية»

عبد الشريف باقي زاده

المصدر: كتاب الفقه الإسلامي على المذهب الحنفي

2013 - 1434

IslamHouse.com

АҲКОМИ ҲАЙЗ ВА НИФОС

Ҳайз хунест, ки аз раҳми (бачадони) занҳои болиғ дар вақтҳои муайян мебарояд. Хуне, ки ҳангоми бордор будани занҳо ва ё ба сабаби таваллуд кардан ва ё бемориашон берун меояд, хуни ҳайз ба шумор намеравад.

Камтарин муддати ҳайз се шабонарӯз ва дарозтарини он даҳ шабонарӯз аст.¹ Камтарин муддати тухр (поки)-и миёни ду ҳайз понздаҳ рӯз мебошад ва аммо бештарини он муддати муайян ва андозае надорад. Тухре (поки), ки дар аснои ҳайз ба миён меояд, дар ҳукми ҳайз мебошад. Масалан, зане шаш рӯз одати ҳайзбинии моҳона дошта бошад, вале баъд аз се рӯз ногаҳон хуни ҳайз қатъ шавад ва боз аз рӯзи панҷум хун шурӯъ шавад. Ин покии муваққатие, ки дар миёни муддати одати зани мазкур ба вучуд омадааст, ҳукми ҳайзро дорад.

Ҳар ранг моеъоти хуние, ки зани ҳоиз бинад, ҳайз аст, магар сафедии холис, ки он ҳайз намебошад, балки аломати покшавии зан ба шумор меравад.

Ин суннати таквинӣ ва қонуни офариниши ҷисмонӣ аз сӯи Худо бар занон навишта шудааст.²

¹- Паёмбар (с) мефармояд: «Камтарин муддати ҳайз (ҳам) барои духтари бикр ва (ҳам) барои зани шавҳардида (бева) се рӯз ва дарозтарин муддати он даҳ рӯз мебошад». (Сунани Дорақутнӣ, 59, 60, 61. Ҷ. 1. – С. 218, 219; Мӯъҷаму-л-авсат, 603. Ҷ. 1. – С. 261; Мӯъҷаму-л кабир, 7586. Ҷ. 8. – С. 129).

²- Ишора ба ҳадисе мебошад, ки аз Оиша (р) ривоят шудааст. Ӯ мефармояд: «Ҳамроҳи паёмбар (с) эҳроми ҳаҷ бастем ва вақте ба Сараф

Дар ин ҳолат шаръ онҳоро аз анҷом додани корҳое, ки ибодат ба шумор меравад ва ба покии маънавии шахс бастагӣ доранд, манъ намудааст. Аз ҷумла, Худованд мефармояд:

﴿وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الْمَحِيضِ قُلْ هُوَ أَذَى فَأَعْتَزِلُوا النِّسَاءَ فِي الْمَحِيضِ وَلَا

تَقْرُبُوهُنَّ حَتَّى يَطْهَرْنَ ﴿٢٢٢﴾﴾ [البقرة: ٢٢٢]

«Туро дар бораи ҳайз меурсанд. Бигӯ: Он палидӣ аст. Пас аз (наздики бо) занон дар (ҳолати) ҳайз канора гиред ва то пок нагарданд, ба онҳо наздики нанамоед».¹

Онҳо дар муддати ҳайз ҳамчунин аз ҳондани намоз, гирифтани рӯза, тавофи хонаи Каъба, тиловати Қуръон ва ғайра манъ шудаанд.

Дар робита бо ҳайз

Занони ҳайзбинанда ба се даста тақсим мешаванд:

1. Мубтадиа. 2. Мўътода. ва 3. Мустаҳоза.

1. **Мубтадиа** (навҳайзбин): духтар ва ҷавондухтари нав ба балоғат расидаеро мегўянд, ки бори якум ҳайз мебинад.

(номи маконе дар наздикиҳои Макка) расидем, ҳайз дидам. Расули Худо (с) ба назди ман омад, дар ҳоле ки мегиристам. Гуфт: Туро чӣ шудааст? Оё ҳайз дидӣ? Гуфтам: Оре. Фармуд: Ин кор (ҳолат)-ест, ки Худованд онро бар духтарони Одам навиштааст». (Саҳеҳи Бухорӣ, 294, 305; Саҳеҳи Муслим, 119; Сунани Абӯдовуд, 1782, 1785; Сунани Насой, 289, 347, 2740, 2762; Сунани Ибни Моҷа, 637, 2963.

¹- Сураи Бақара, 2: 222.

Хукми шаръ дар ин ҳолат он аст, ки пас аз дидани хун аз хондани намоз, гирифтани рӯза ва агар шавҳардор бошад, аз ҳамбистарӣ дурӣ намояд ва то сипарӣ шудани айёми ҳайз ва пок шуданаш мунтазир бимонад. Агар то даҳ рӯз, ки муддати болои замони ҳайзбинист ва ё камтар аз он ҳайз дид ва пок гашт, ғусл намуда, ба намозу рӯзааш шуруъ намояд. Вале агар хунбинии ӯ бештар аз даҳ рӯз идома ёфт, он зан дар ҳукми «*мустаҳоза*» дохил мешавад, ки баъдтар баён мегардад.

Вақте хунбинии ин ҷавонзан чандин моҳ ва чанд бор давом ёфт ва дар миёни муддати боло ва поёнии замони ҳайзбинии занон дар рӯзҳои муайяне (ба монанди чаҳор рӯз, панҷ рӯз ва ё бештар аз он) қарор гирифт, дар ҳукми «*мўътода*» дохил мешавад ва одати муайяне барои хунбинии моҳонааш барқарор мегардад.

2. **Мўътода** (дорои одат): занеро гўянд, ки пештар дар рӯзҳои муайяне аз ҳар моҳ одати хунбинии моҳона дошт.

Хукми шаръӣ барои чунин заноне низ он аст, ки дар рӯзҳои одати моҳонаи худ намозу рӯза ва ҳамбистариро тарк намоянд. Пас аз гузаштани рӯзҳои одатан дар онҳо хуни ҳайз мегард, агар хуни зардчатоб ва ё тирарангеро мушоҳида намояд, он эътиборе надорад.

Уммиъатийя гуфтааст: «*Мо пас аз поёни рӯзҳои одати моҳонаи худ, ба хуни тираранг ва ё зардчатоб тавачҷӯхе намекардем*».¹ Аммо агар дар ҳамон рӯзҳои одати моҳонаи худ ранги хуни ҳайз зардча ва ё тира бошад, аз ҳамон одати моҳонаи ӯ ба ҳисоб меояд.

3. **Мустаҳоза:** ҳукми он дар боби истиҳоза баён мегардад.

Нифос

Нифос хунест, ки пас аз таваллуд шудани тифл аз раҳми (бачадон) модар хорич мешавад. Занони нифосбинанда низ ба *мубтадиа* (навнифосбин) ва *мӯътода* (одатдошта) тақсим мешаванд.

Бештарин муддати нифос чихил рӯз мебошад ва аммо камтарини он муддати муайяне надорад. Аз Уммисалама (р) ривоят шудааст: «*Заноне, ки хуни нифос доштанд, дар замони паёмбар (с) чихил шабонарӯз менишастанд (яъне аз намозу рӯза канора мегирифтанд)*»² ва мегӯяд: «*Аз расули Худо (с) пурсидам: Занон пас аз таваллуди фарзанд чанд рӯз аз хондани намоз ва гирифтани рӯза худдорӣ кунанд?*

¹- Саҳеҳи Бухорӣ, 326; Сунани Абӯдовуд, 307, 308; Сунани Насоӣ 366; Сунани Ибни Моча, 647.

²- Ҳадиси ҳасани саҳеҳ аст: [Саҳеҳи Сунани Ибни Моча 530]. Сунани Абӯдовуд, 311, 312; Сунани Тирмизӣ, 139; Сунани Ибни Моча, 648.

Расули Худо (с) фармуд: Чихил шабонарӯз, магар он ки неш аз он муддат пок шаванд».

Бар ҳамин асос, ҳар гоҳ нифоси зане бештар аз чихил шабонарӯз идома пайдо кунад, бо пурра шудани чихил рӯз ғусл намуда, намозу рӯзаашро ба ҷой меоварад ва он хуне, ки бештар аз чихил рӯз дидааст, хуни истиҳоза ба шумор меравад.

Оғози нифоси зане, ки дугоник таваллуд намояд, мавриди ихтилофи фақеҳон қарор гирифтааст. Баъзе аз фақеҳони мо оғози нифосро барои чунин зан аз тифли аввалӣ медонанд ва баъзе дигар аз тифли дуҷумӣ мегӯянд. Вале дар бораи ба поён расидани иддаи¹ чунин зан, тамоми фақеҳон ба ҳам иттифоқи назар доранд, ки аз тифли дуҷумӣ ҳисоб мешавад.

Зане, ки сиқт (гӯштпора) таваллуд намояд ва баъзе аз аъзои он сиқт, монанди даст, пой, ангушт ва ғайрааш зоҳиру намоён шуда бошад, дар ин сурат сиқти мазкур ҳукми тифли комилро дорад ва зан низ ҳукми нуфасоро пайдо мекунад. Вале агар чизе аз аъзои он сиқт намоён нагашта бошад, ҳукми нифос бар он зан ҷорӣ намешавад.

Хуне, ки мебинад, хуни истиҳоза ба шумор меравад.

¹- Идда – он муддатеро мегӯянд, ки зан пас аз ҷудо гаштан аз шавҳараш бояд бипояд ва пас аз он метавонад ба шавҳари дигар барояд.

Корҳое, ки барои зан дар аснои ҳайзу нифос мамнӯъ ва ҳаром аст

1. Хондани намоз ва гирифтани рӯза, чӣ фарз бошад, чӣ нафл.
2. Дохили масҷид шудан ва тавофи Каъба намудан.
3. Қироат кардани Қуръон аз ёд, бар хилофи шахси беузӯ, ки барои ӯ хондани Қуръон аз ёд ҷоиз мебошад.
4. Даст расонидан ва гирифтани Қуръони карим, магар ин ки ғилоф дошта бошад, дар ин сурат ба даст гирифтани он барояш ҷоиз аст. Ҷунуб ва беузӯ низ ҳамин ҳукмро доранд. Бо нӯти остин гирифтани Қуръон барои зани ҳоиз макрӯҳ аст.
5. Даст задан ба чизҳое, ки дар онҳо сурае ва ё ояте аз Қуръон навишта шуда бошад.
6. Ҳамбистарӣ ё равобити заносӯй. Худованд мефармояд:

﴿وَلَا تَقْرُبُوهُنَّ حَتَّىٰ يَطْهُرْنَ﴾ [البقرة: ٢٢٢]

«...То вақте пок нагаштаанд, ба онҳо (занон) наздик ва ҳамбистар нашавед...».¹

Қазои намозҳое, ки дар муддати одати моҳонаи зан аз вай фавт шудаанд, аз ӯ соқит мегарданд, вале қазои рӯзаашро бояд ҳатман ба ҷо

¹- Сураи Бақара, 2: 222.

оварад. Ҳазрати Оиша (р) мефармояд: «Дар замони расули Худо (с) пас аз поёни одати моҳона мукаллаф будем, ки қазои рӯзаро ба ҷо оварем, вале ба қазо доштани намозҳои (дар он давра фавтшуда) амр намешудем».¹

Ҳамбистарӣ бо зане, ки ҳайзи ӯ дар аксари муддати ҳайз (дах рӯз) қатъ шудааст, пеш аз ғул кардани зани мазкур ҷоиз мебошад, ба хилофи зане, ки ҳайзаш дар камтар аз аксари муддати ҳайз (дах рӯз) қатъ шуда бошад. Зеро ҳамбистарӣ бо ин зан танҳо баъд аз он ки ӯ ғул наояд ва ё вақти адои як намози комил бар вай бигзарад, ҷоиз мешавад. Нуфасо (зани таваллуднамуда) низ ҳамин ҳукмро дорад.

¹ - Зане аз Оиша турсид: Оё ҳар яке аз мо намозҳои дар айёми ҳайз (фавтшударо пас аз пок шудан) қазо медорад? (Оиша) фармуд: Оё ту ҳарури ҳастӣ? Мо (дар замони наёмбар (с) ҳайз медидем ва ба (қазои намозҳои) он (давра) амр намешудем». (Ҳадис муттафақун алайҳ аст: Саҳеҳи Бухорӣ, 321; Саҳеҳи Муслим, 759, 760, 761; Сунани Абӯдовуд, 262, 263; Сунани Тирмизӣ, 130; Сунани Насоӣ, 380, 2317; Сунани Ибни Моҷа, 631).

Дар баъзе ривоятҳо лафзи ҳадис ба сурате ки дар матн зикр шудааст, мувофиқат дорад. Ҳарурия нисбат ба шаҳри Ҳаруро аст, ки дар ду милии шаҳри Куфа ҷойгир шуда буд. Нахустин тоифаи хаворич дар замони хилофати Али (р) дар он шаҳр пайдо шуда буд. Бинобар ин, хаворичро ҳарури низ мегӯянд. Онҳо, аз ҷумла, намозҳои фавтшудаи давраи ҳайзро бар занон воҷиб медонистанд. (Фатҳу-л-борӣ. Ҷ. 2. – С. 559; Лисону-л-араб. Ҷ. 4. – С. 185).

Корҳое, ки барои занон дар аснои ҳайзу нифос мубоҳ (ҷоиз) мебошанд

1. Алоқа ва муошират бо онҳо бидуни амали занощӯӣ.
2. Хондани зикру вирд.
3. Эҳром бастан, ба Арафот рафтан ва тамоми аъмоли ҳаҷчу умра ба ҷуз тавофи хонаи Каъба барои онҳо ҷоиз ва мубоҳ мебошад. Вале хонаи Каъбаро танҳо пас аз поёни одати моҳона ва ғул намудан метавонад тавоф намояд.
4. Сари як суфра (дастархон) ништастан, муошират ва нишасту бархост бо онҳо ҷоиз ва биломонеъ аст. Ҳазрати Оиша (р) мефармояд: *«Ҳангоми одати моҳона гоҳо чунин ҳам мешуд, ки аз зарфе ман об менӯшидам ва расули Худо (с) аз ҳамон зарф ва ҳамон ҷое, ки ман бар он лаб ниҳода будам, об менӯшид. Ман устухонеро меҳоидам, дар ҳоле ки дар ҳайз будам, сипас онро ба паймбар (с) меодам. Вай даҳонашро (айнан) дар ҷои даҳони ман мегузошт»*.¹

¹- Саҳеҳи Муслим, 690; Сунани Абӯдовуд, 259; Сунани Насой, 280, 281, 377, 378; Муснади имом Аҳмад, 25066, 25237, 25264. Ҷ. 7. – С. 275, 301, 306. Барои огоҳии бештар ба «Аҳкоми пасхӯрда», банди 3 ва поварақиҳои марбут ба он мурочиат намоед.